

Nr 123.

Av herr **Enhörning m. fl.**, om *anslag till beredande av understöd åt ett handelsgymnasium i Sundsvall.*

I en till kungl. skolöverstyrelsen översänd och till Kungl. Maj:t ställd underdånig framställning den 30 september 1925 anhöll Sundsvalls handelsgymnasieförening om understöd till ett handelsgymnasium, omfattande tvåårig normalkurs, som föreningen, under förutsättning att statsunderstöd för ändamålet komme att beviljas, avsåg att upprätta i Sundsvall att träda i verksamhet höstterminen 1926.

I berörda framställning anförde gymnasieföreningen bland annat följande:

”Frågan om upprättandet av ett handelsgymnasium i Sundsvall har sedan länge varit aktuell bland köpmannasammanslutningar å orten. Vid Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammars årsmöte i Östersund den 20 sista juni var frågan jämväl före, och uppdrogs därvid åt kammarens arbetsutskott att vidtaga erforderliga åtgärder för åstadkommande av den ifrågasatta läroanstalten. Vid fullföljandet av sitt uppdrag har arbetsutskottet följt det tillvägagångssätt, som tillämpats vid startandet av flertalet handelsgymnasier i riket och som även anvisats handelskammaren av Sundsvalls stadsfullmäktige, nämligen att bilda en garantiförening med ändamål att utgöra den juridiska och ekonomiska grundvalen för det blivande gymnasiet. Föreningen, som nu är konstituerad, räknar som medlemmar något över ett 60-tal av ortens bank-, affärs- och industrimän och förfogar över en hittills hopbragt garantisumma av 16,200 kronor.

Vid bedömandet av det av förenämnda förening uppsatta målet uppstår den frågan till besvarande, huruvida ett handelsgymnasium för mellersta och övre Norrland kan anses vara av behovet påkallat och om Sundsvall kan anses vara den lämpliga förläggningsorten för den ifrågasatta läroanstalten. Först och främst må härvid de ungefärliga gränserna tänkas uppdragna för det område, inom vilket läroanstalten skulle hava att tillgodose den högre handelsundervisningen. För närvarande är det nordligast belägna handelsgymnasiet förlagt till Gävle, men då detta är för sydligt beläget för det egentliga Norrland, torde det i huvudsak besökas av ungdom från Gävleborgs län, under det att studerande från de nordligare länen, i den mån deras ekonomi med hänsyn till de långa avstånden

och därmed förenade kostnader överhuvud taget tillåter dem att söka högre handelsutbildning, merendels torde besöka Stockholms handelsgymnasium. Den rayon, ett handelsgymnasium i Sundsvall vore avsett att gagna, skulle sålunda omfatta först och främst Västernorrlands och Jämtlands län men även Västerbottens och Norrbottens län, d. v. s. hela Norrland med undantag av Gävleborgs län, ett område (i det följande benämnt endast 'övre Norrland'), som omfattar väl hälften av hela rikets areal.

Invånareantalet inom nu sagda område utgör drygt 13 % av hela Sveriges befolkning, och om man anslår antalet studerande vid vårt lands handelsgymnasier till i runt tal 700, vilken siffra ej torde vara för högt tilltagen, skulle, under förutsättning av att behovet av ifrågavarande undervisning förefinnes i samma proportion över hela riket, en anslutning av minst 90 elever vara att påräkna. Denna siffra torde dock böra något reduceras, då det är sannolikt, att en del studerande från de nordligare länen, tillfölje de under alla förhållanden långa avstånden skulle besöka handelsgymnasium utom Norrland och det även kan tänkas, att huvudstaden på en del ungdom med god ekonomi alltid skulle öva en viss dragningskraft. Å andra sidan är det att förutsätta, att en del studerande från norra Hälsingland med Hudiksvall skulle föredraga det närmare belägna Sundsvall framför Gävle. I alla händelser torde det icke råda något som helst tvivel därom, att tillräcklig elevfrekvens vore att påräkna, hälst som högre handelsundervisning genom tillkomsten av ett handelsgymnasium i Sundsvall bleve lättare och billigare åtkomlig för norrländsk ungdom, än vad nu är fallet, och från de många allmänna läroverk, kommunala mellanskolor och flickläroverk med normalkompetens, som finnas inom övre Norrland, årligen utexamineras en stor kontingent elever, av vilka de, som ämna ägna sig åt handel, säkerligen ej skulle försumma tillfället att begagna sig av de förbättrade möjligheterna att erhålla för dem lämplig handelsundervisning. I detta sammanhang må påpekas, att vid Sundsvalls handelsinstitutets ettåriga B-kurs, som är baserad på realskoleexamen eller motsvarande förkunskaper, elevantalet efter kursens tillkomst läsåret 1917—1918 i medeltal utgjort 16 och senaste läsåret 1924—1925 kom upp till 24. Dock är det högst sannolikt, att om nämnda kurs inhiberas och i stället ett handelsgymnasium upprättas, detta bör vinna minst lika stor tillslutning, då examen från dylik läroanstalt medför såväl rätt till inträde vid handelshögskola som kompetens för vissa anställningar i statens tjänst. Elevantalet bör sålunda med all säkerhet kunna beräknas uppgå till och även överskjuta det för statsanslag erforderliga minimum.

Vid bedömandet av behovet av handelsundervisning inom ett visst område bör naturligtvis omfattningen av där befintlig handel och industri läggas till grund, på samma gång det även bör beaktas, att utvecklingen av handelsundervisningen står i intimt samband med och utgör en av

förutsättningarna för näringslivets höjande. Vad övre Norrland beträffar, må påpekas, att dess produktion av trävaror av olika slag och av trämassefabrikat torde motsvara inemot 40 % av hela rikets på hithörande område alstrade produktionsvärde, att en betydande kemisk-teknisk industri på de senare årtiondena därstädes uppblomstrat och att antalet handelsidkare uppgår till mellan 9 och 10 % av hela rikets. De rika naturtillgångarna tyda även på en lovande utveckling, och icke utan skäl brukar man kalla övre Norrland för vårt stora, rika framtidsland. Visserligen utgöres övre Norrlands handel till ej ringa del av råvaruexport, men likväl torde man icke med fog kunna påstå, att dess handel och industri befinna sig på en så föga avancerad ståndpunkt, att just därför lägre handelsundervisning därstädes skulle vara tillfyllest och att kravet på den högre handelsundervisning, som ett handelsgymnasium avser att meddela, utan olägenhet kan lämnas obeaktat. Vidare torde det vara påtagligt, att om, som onekligen är fallet, övre Norrlands näringsliv, jämfört med det övriga Sveriges, företer en framträdande särprägel, så bör dess krav på högre handelsundervisning bäst kunna tillgodoses, om denna undervisning förläggas just inom övre Norrland, där den kan komma under direkt överinseende av med näringsförhållandena inom denna landsända särskilt förtrogna industriens och köpenskapens män. Även ur denna synpunkt sett har övre Norrland behov av och är bäst betjänat med ett handelsgymnasium, som är förlagt inom dess gränser.

Om sålunda behovet av ett handelsgymnasium för övre Norrland kan anses föreligga, framställer sig det spørsmålet, till vilken ort den ifrågasvarande läroanstalten bör förläggas. De omständigheter, som härvid äro att taga i beaktande, synas oss vara dels handelns och industriens omfattning och folktätheten på den ena eller andra orten med omkringliggande distrikt, dels tillgången på goda kommunikationer samt till sist även det på viss ort befintliga intresset för handelsundervisning överhuvud. Med avseende på folkmängd och folktäthet te sig siffrorna för de olika länen enligt de senaste statistiska uppgifterna på följande sätt:

	Folkmängd.	Inv. pr kv. kilom.
Västernorrlands län	271,768	c:a 11
Jämtlands län	135,972	„ 2,9
Västerbottens län	191,629	„ 3,5
Norrbottens län	188,999	„ 1,9

För jämförelses skull må nämnas, att Gävleborgs län, som redan har ett handelsgymnasium, har 274,894 invånare med c:a 15 invånare per kvadratkilometer. Med avseende på sjöfart, handel och industri kunna Västernorrlands och Gävleborgs län i det närmaste jämföras, ehuru industrien inom det sistnämnda länet är mångsidigare. Bland de övriga Norr-

landslänen intar däremot Västernorrlands län icke blott med avseende på folkmängd och folktäthet, som framgår av förestående tablå, främsta rummet, utan tyngdpunkten av övre Norrlands sjöfart, handel och industri är även förlagd till detta län med Sundsvall som den livligaste handels- och sjöfartsstaden. Sundsvall bör således äga de bästa förutsättningarna som förläggningssort för ett handelsläroverk i övre Norrland. Rent geografiskt ligger visserligen Sundsvall ej mitt i det övre Norrland, men staden utgör dock ett trafik- och affärscentrum för denna del av landet och har bland dess städer de bästa kommunikationerna — ett företräde, som ytterligare kommer att höjas genom Ostkustbanans tillkomst. Sundsvalls framträdande egenskaper i den kommersiella samfärdseln bekräftas bl. a. av det förhållandet, att Sundsvall och Norrköping äro de enda städer i Sverige utom residensstäderna — Sundsvall sålunda den enda icke-residensstad i Norrland — som ha riksbankskontor, och att Sundsvalls-kontoret i fråga om vinstsiffror tävlar med de stora kontoren i Göteborg och Malmö. Vidare må påpekas, att trävaru- och trämasseindustrien på intet annat ställe i Sverige är så koncentrerad som i Sundsvalls-distriktet, att stora industrier äro förlagda till dess uppland samt att Sundsvall beträffande grosshandel fortfarande intar främsta rummet bland övre Norrlands städer, ehuru på senare tider en relativ utjämning i fråga om grosshandelns omfattning i här avsedda städer ägt rum. Till belysande av Sundsvalls ställning i fråga om handel och sjöfart må i detta samband ytterligare anföras, att Sundsvalls lotsplats med avseende på antalet utförda lotsningar är den största i Norrland och den tredje i ordningen bland rikets samtliga lotsplatser.

Dessutom tillkommer en annan synpunkt, som även bör tillmätas en ej ringa betydelse, nämligen den, att intresset för handelsundervisning i allmänhet varit livligare i Sundsvall än i någon annan stad i övre Norrland. Sålunda har staden allt sedan 1890-talet lämnat ekonomiskt understöd till Sundsvalls handelsinstitut, nu senast i år 10,000 kronor till täckande av befintlig brist; köpmannainstitutioner ha allt sedan 1893 utövat målsmanskap över läroanstalten; fonder, tillkomna genom privata donationer, till ett sammanlagt belopp av något över 40,000 kronor stå till förfogande för beredande av understöd åt därav förtjänta elever; och genom gåvomedel från Sundsvalls enskilda bank har den fastighet anskaffats, vari Sundsvalls handelsinstitut är inrymt och som även får disponeras av ett blivande handelsgymnasium. Denna omständighet, att Sundsvall förut äger för ändamålet lämpliga lokaler, är, synes det oss, av synnerlig vikt, då det är föga sannolikt, att någon stad i dessa penningknappa tider skulle vilja göra den avsevärda uppoffring, som en nybyggnad eller tillhandahållandet av för ett handelsgymnasium lämpliga lokaler skulle kräva.

Det intresse från Sundsvalls sida, som här påpekats och som staden i högre grad än någon annan ort i övre Norrland ådagalagt för den lägre

handelsundervisningens främjande, torde giva vid handen, att behovet av handelsundervisning i Sundsvallsdistriktet gör sig starkare kännbart än på annat håll i norra Sverige, och kan detta förhållande tvivelsutan utsträckas att gälla även den högre handelsundervisningen. Sundsvall synes oss sålunda vara den lämpligaste förläggningsorten för det ifrågasatta handelsgymnasiet.”

I underdånig skrivelse den 17 oktober 1925 överlämnade skolöverstyrelsen ifrågavarande ansökning till Kungl. Maj:t, varvid skolöverstyrelsen i underdånighet anförde följande:

”Sedan på grund av 1914 års riksdags beslut att bevilja statsunderstöd även till de då ifrågasatta nya handelsgymnasierna i Örebro och Norrköping dessa trätt i verksamhet vid början av höstterminerna 1914 och 1915, hava inalles sex handelsgymnasier varit statsunderstödda, nämligen handelsgymnasierna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Örebro och Norrköping. Att samtliga dessa läroanstalter fyllt ett förefintligt behov framgår icke minst därav, att de allesammans även under de senare årens för vårt näringsliv hårt prövande depressionstid haft en jämförelsevis god elevtillslutning, så att även vid de senast upprättade i Örebro och Norrköping, vid vilka elevtillslutningen varit minst, dock alltid antalet lärjungar i klasserna överstigit det minimiantal (15 lärjungar), som riksdagen bestämt som villkor för statsunderstöd. Visserligen skulle det kunna tänkas, att genom sammanslagning samma undervisning skulle kunnat meddelas med användande av ett mindre antal läroanstalter, om man ser saken enbart från synpunkten av anstalternas driftkostnader. Men undervisningens huvuduppgift är ju att i tillräcklig mån tillgodose ungdomens behov av utbildning på detta område och att därigenom även till affärslivets fromma i tillräcklig grad skapa kvalificerad arbetskraft. Sett från denna synpunkt skulle en sammanslagning ovillkorligen medföra en betydande olägenhet, i det att många av de lärjungar, vilka nu besöka något gymnasium, som till äventyrs skulle indragas, och vilka hade sin hemort i detta gymnasiums omedelbara närhet, av ekonomiska och andra skäl icke skulle kunna begagna sig av undervisningen vid något annat handelsgymnasium. Dessa lärjungar skulle säkerligen i stor utsträckning komma att vända sig till i hemorten befintligt gymnasium vid högre allmän läroverk och sålunda dragas bort ifrån det praktiska livet eller åtminstone icke erhålla den utbildning, som för arbete inom affärslivet skulle vara från alla synpunkter mest gagnelig. Överstyrelsen finner därför, att samtliga hittills statsunderstödda handelsgymnasier vart och ett för sin ort har en viktig uppgift att fylla.

Såsom av ovanstående framgår, äro emellertid samtliga nu statsunderstödda handelsgymnasier förlagda till södra och mellersta Sverige. I Norr-

land har statsunderstött handelsgymnasium hittills saknats. Med hänsyn till den stora utveckling beträffande handel och industri, som under de senaste årtiondena ägt rum i Norrland, synes det emellertid överstyrelsen självfallet, att ifrågavarande för riket i det hela betydelsefulla landsdel har behov av att åtgärder vidtagas för beredande av möjligheter för dess ungdom att erhålla utbildning på det undervisningsområde, som handelsgymnasierna avse. Visserligen har en del ungdom från Norrland genomgått nu förefintliga handelsgymnasier, men det är uppenbart, att detta endast stått dem till buds, som på grund av goda ekonomiska eller andra gynnsamma förhållanden kunnat bära de jämförelsevis stora kostnader, som två års studier på från hemorten så avlägsna orter som här ifrågavarande givetvis måste medföra. Men därtill kommer, att näringslivet i Norrland på grund av de säregna förhållanden, varunder detsamma utvecklats sig, i flera avseenden avviker från den gestaltning, näringslivet erhållit i södra och mellersta Sverige och, då ifrågavarande utbildning så långt möjligt bör anpassas efter näringslivets i orten särskilda behov, är det uppenbart, att, såsom även sökanden framhåller, denna utbildning för Norrlands del blir bäst betjänt av ett handelsgymnasium, som är förlagt till Norrland och sålunda kommer under omedelbar ledning av med näringslivet inom denna landsända särskilt förtrogna industriens och köpenskapens män.

Redan 1913 års handelsgymnasiekommitterade framhöllo också, att 'Norrlands kommersiella utveckling i mån av förädlingsindustriernas tillväxt kommer att kräva inrättandet av högre handelsundervisningsanstalter', något som icke finge förbises. Att kommitterade emellertid icke framlade något förslag om upprättande av till Norrland förlagt statsunderstött handelsgymnasium synes till stor del hava haft sin grund däri, 'att ingen norrländsk stad anmält sig vilja ifrågakomma som förläggningsort för något av de (nu) ifrågasatta nya handelsgymnasierna'.

Även inom riksdagen har behovet av att åtgärder vidtagas för åstadkommande av ett handelsgymnasium i Norrland vunnit beaktande. I statsutskottets utlåtande nr 96 vid 1921 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av handelsgymnasierna uttalades bland annat sid. 14: 'I samband härmed har utskottet ej velat underlåta framhålla, att, då framdeles i sinom tid spørsmålet om ett förstatligande av jämväl övriga handelsgymnasier kommer att tagas under förnyat övervägande, den synpunkten bör tagas under omprövning, huruvida icke en mera rättvis fördelning på landets olika delar av statsgymnasier av förevarande slag bör kunna åstadkommas än den, som skulle bliva en följd av statens övertagande av de nuvarande enskilda gymnasierna.' Av den vid ärendets behandling i riksdagen förda diskussionen framgick otvetydigt, att med ovanstående uttalande främst avsågs, att, då framdeles frågan om statliga handelsgymnasier komme att återupptagas, det borde

tillses, att utbildningsbehovet för Norrlands vidkommande på detta område bleve tillgodosett. På grund av rådande förhållanden anser sig överstyrelsen icke ännu böra upptaga frågan om de statsunderstödda handelsgymnasiernas omorganisation och eventuella förstatligande till förnyad omprövning. Detta finner överstyrelsen emellertid icke böra utgöra hinder för att ett i Norrland upprättat handelsgymnasium må kunna på liknande sätt som hittillsvarande statsunderstödda handelsgymnasier i riket komma i åtnjutande av statsunderstöd. Överstyrelsen anser tvärtom denna angelägenhet vara av så stor betydelse för Norrlands näringsliv, att det är ett önskemål, att ett statsunderstött handelsgymnasium så snart som möjligt måtte komma till stånd inom någon härför lämplig ort i Norrland. Detta synes överstyrelsen så mycket hellre kunna ske, som frågan om en eventuell omorganisation av handelsgymnasierna icke därav beröres eller föregripes.

Av synnerligen stor vikt vid upprättandet av statsunderstött handelsgymnasium i Norrland är det givetvis, att detsamma kommer att förläggas till en ort, som har förutsättningar att giva läroanstalten möjlighet att bliva till gagn för så stora områden av Norrland som möjligt. Den enda ort inom Norrland, som av förutnämnda 1913 års handelsgymnasiekommitterade nämndes att komma i fråga såsom förläggningsort för ett eventuellt statsunderstött handelsgymnasium, var Gävle. Detta torde hava berott därpå, att det redan då vid Gävle borgarskola och i samband med denna läroanstalt fanns inrättat ett högre tvåårigt handelsinstitut, som visserligen icke är statsunderstött handelsgymnasium men vars lärokurs kan anses motsvara handelsgymnasiernas. Denna läroanstalt, som fortfarande upprätthålles, står under överstyrelsens inseende och utövar sin verksamhet på ett förtjänstfullt sätt. Den uppehålles huvudsakligen genom inkomster av donationsfonder och kommunalt understöd. Det skulle ju då hava legat nära till hands att förlägga ett ifrågasatt statsunderstött handelsgymnasium till denna stad, där redan sedan många år ortsintresset varit så starkt, att en läroanstalt av motsvarande slag upprätthållits. Härför skulle också i och för sig tala det förhållandet, att Gävle är en mycket framstående handels- och industriort och därjämte utgör centralpunkten i ett betydande område med rikt utvecklad industri. Om emellertid hänsyn tages till Norrlands stora utsträckning, är det uppenbart, att en ort, belägen i sydligaste delen därav, icke kan vara den lämpligaste förläggningsorten för en läroanstalt, vars uppgift skall vara att fylla behovet av utbildning på ifrågavarande område för så många trakter av Norrland som möjligt. För ungdom från de nordligare länen skulle förläggandet av ett statsunderstött handelsgymnasium till Gävle icke medföra någon större lättnad, då på grund av de långa avstånden lärjungarna likväl måste vistas långt från hemorten och de med resorna förenade kostnaderna icke bleve

avsevärt mindre, än om de besökte något av de nuvarande handelsgymnasierna i mellersta Sverige. Handelsinstitutet i Gävle torde därför huvudsakligen hava betydelse för i första rummet Gävle stad men även för Gävleborgs samt delar av Kopparbergs och Uppsala län. Att ifrågavarande handelsinstitut under sin verksamhet icke heller i någon större utsträckning förmått att draga till sig lärjungar från Norrland i dess helhet, framgår också tydligt därav, att det först från och med innevarande läsårs början lyckats komma upp till det antal lärjungar för klass, som för de statsunderstödda handelsgymnasierna föreskrivits såsom minimum. Överstyrelsen kan därför icke finna, att Gävle är lämplig förläggningsort för ett statsunderstött handelsgymnasium för Norrland i dess helhet. Däremot anser överstyrelsen icke osannolikt, att ett handelsgymnasium jämväl i Gävle kan komma att alltjämt visa sig behöfligt för att tillgodose ifrågavarande utbildningsbehov för nyssnämnda område och att, sedan ett sådant behov i tillräcklig grad framträtt icke minst genom en tillfredsställande och säker elevtillgång, ett sådant även borde kunna komma i åtnjutande av statsunderstöd.

Den stad, som närmast Gävle i högre grad än någon annan norrländsk stad utgör en centralpunkt för handel och industri, är Sundsvall. Visserligen ligger icke heller Sundsvall geografiskt sett fullt centralt, men staden har på grund av sin belägenhet inom vårt lands största område för trävaru- och cellulosaproduktion i kommersiellt avseende skaffat sig en ställning, som praktiskt taget gör den till ett centrum för stora delar av Norrland. Det förhållandet, att den ligger i Västernorrlands län, som näst Gävleborgs är det tätast befolkade, är givetvis även av stor betydelse. Därtill kommer, att staden har jämförelsevis goda kommunikationer, vilka efter ostkustbanans tillkomst ytterligare komma att förbättras.

På grund av ovannämnda förhållanden och särskilda förutsättningar är det naturligt, att behovet av handelsutbildning redan jämförelsevis tidigt skulle göra sig kännbart inom Sundsvall och bliva föremål för dess intresse och beaktande. Sålunda inrättades redan år 1880 ett enskilt handelsinstitut, som sedan början av 1890-talet även åtnjutit kommunalt understöd och för vilket alltsedan 1893 köpmannaorganisationer (numera Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare) utövat målsmanskap. Denna läroanstalt, som sedan 1920 även åtnjutit statsunderstöd från anslaget till understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning, har i sin verksamhet vunnit ett stadgat förtroende och är den enda i övre Norrland på ifrågavarande undervisningsområde av större betydenhet. Anstalten avser att meddela handelsutbildning på det lägre stadiet ungefärligen motsvarande lärlings- och yrkesskolans. Vid densamma finnas inrättade dels kurser för elever med folkskoleunderbyggnad, dels en kurs, benämnd B-kurs, för elever med realskoleexamen eller med motsvarande kunskaper.

Efter upprättandet av ett handelsgymnasium skulle sistnämnda B-kurs upphöra men handelsinstitutet i övrigt fortsätta sin verksamhet såsom en från handelsgymnasiet fullt fristående läroanstalt. Läroanstaltens kurser äro samtliga anordnade såsom dagkurser och äro avsedda för ungdom, som har tillfälle att under studietiden helt ägna sig åt skolarbetet. För de unga, som på grund av yrkesanställning för sin teoretiska utbildning äro hänvisade till aftonkurser har Sundsvalls stad inrättat lärlings- och yrkeskolor för handelsyrket, vilka hastigt utvecklats och funnit särdeles god elevtillslutning.

Med hänsyn till ovannämnda förhållanden i fråga om Sundsvalls belägenhet och förutsättningar synes det överstyrelsen, att det knappast bör råda någon tveksamhet därom, att nämnda stad är lämplig förläggningsort för ett statsunderstött handelsgymnasium för Norrland.

Såsom av ansökningshandlingarna framgår, har nu Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare tagit initiativ till att åtgärder vidtagits för upprättande av ett handelsgymnasium med tvåårig normalkurs i Sundsvall vid början av hösten 1926. Genom kammarens arbetsutskott har i överensstämmelse med det tillvägagångssätt, som användes vid startandet av de statsunderstödda handelsgymnasierna i Örebro och Norrköping, bildats en handelsgymnasieförening, som skall hava till ändamål att grunda och upprätthålla ett handelsgymnasium i Sundsvall. Nämnda förening räknar såsom medlemmar över ett 60-tal av ortens affärs-, industri- och bankmän. Föreningens styrelse, som även skall vara läroanstaltens, skall förutom av rektor för anstalten, som skall vara självskriven, bestå av sex ledamöter, som väljas två av handelsgymnasieföreningen, två av Västernorrlands och Jämtlands handelskammare samt två av Sundsvalls stadsfullmäktige. Sedan styrelsen på föreskrivet sätt blivit utsedd och konstituerat sig, ingick densamma till stadsfullmäktige i Sundsvall med framställning, att stadsfullmäktige måtte förklara sig villiga dels att för undervisningen vid ett blivande handelsgymnasium i Sundsvall tillhandahålla lokaler i den av Sundsvalls enskilda bank till staden för befrämjande av handelsundervisningen i Norrland överlåtna fastigheten och dels att för läroanstaltens uppehållande under läsåren 1926—1927 och 1927—1928 anslå kontant bidrag motsvarande för vardera av nämnda år minst en tredjedel av blivande statsunderstöd. Vid sammanträde den 15 september 1925 beslöt stadsfullmäktige enhälligt i enlighet med den av föreningens styrelse sålunda gjorda framställningen.

För läroanstalten skulle behövlige lokaler beredas i samma fastighet, vari meromnämnda Sundsvalls handelsinstitut är inrymt. Överstyrelsen, som tagit kännedom om de tilltänkta lokalerna, finner desamma tillräckliga och lämpliga för sitt ändamål. Det förhållandet, att nyssnämnda handelsinstituts verksamhet ävenledes är förlagd till fastigheten ifråga, synes

överstyrelsen bliva till gagn för gymnasiet, då det torde vara önskvärt, att några av handelsinstitutets lärare i vissa ämnen anlitas såsom timlärare i gymnasiet och den undervisningsmateriell, som anskaffats för handelsinstitutet, även skulle få disponeras för undervisningen i gymnasiet.

Mot den av gymnasiestyrelsen uppgjorda undervisningsplanen, som i huvudsakliga delar överensstämmer med en av överstyrelsen utarbetad förebild till undervisningsplan för handelsgymnasier, har överstyrelsen intet att erinra. Även synes vad styrelsen planerat med hänsyn till anställande av rektor och lärare och undervisningstimmarnas fördelning mellan lärarna, så långt detta på nuvarande tidiga stadium varit möjligt, vara lämpligt.

Beträffande antaglig elevtillslutning vid den blivande läroanstalten har vid Sundsvalls handelsinstitut en del erfarenheter vunnits, som i någon mån kunna tjäna till ledning i detta avseende. Vid förutnämnda B-kurs, som inrättades 1917 och har ettårig lärokurs, fordras för inträde, vilket redan i det föregående berörts, avlagd realskoleexamen eller motsvarande kunskaper, samma inträdesfordringar sålunda som vid handelsgymnasium. Denna kurs har haft en elevtillslutning, som alltid överstigit det minimala antal lärjungar, som vid de statsunderstödda handelsgymnasierna är föreskrivet som villkor för statsunderstöd. Ifrågasvarande kurs skulle vid handelsgymnasiums upprättande nedläggas. Med hänsyn härtill framhåller sökanden, att man torde hava starka skäl att förvänta, att ett handelsgymnasium skall komma att röna minst lika stor elevtillslutning som nämnda kurs, helst som genomgång av under statens inseeende stående handelsgymnasium medför såväl rätt till inträde vid handelshögskola som kompetens för vissa anställningar i statens tjänst, vilket torde göra handelsgymnasiets kurs mera eftersträvansvärd för ungdomen.

I anslutning till ansökningen bifogade kostnadsberäkningar har sökanden anhållit om ett statsunderstöd för budgetåret 1926—1927 av 15,000 kronor och för budgetåret 1927—1928 av 26,000 kronor. Mot berörda kostnadsberäkningar finner överstyrelsen icke något att erinra annat, än att ett statsunderstödsbelopp av 25,000 kronor för budgetåret 1927—1928 synes tillräckligt för upprätthållandet av verksamheten vid handelsgymnasiet i färdigt skick. Härvid är att märka, att, då, såsom i ansökningen angives, den förutnämnda vid Sundsvalls handelsinstitut inrättade så kallade B-kursen vid handelsgymnasiets upprättande skulle indragas och det nu med omkring 3,000 kronor från anslaget till understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning utgående statsunderstöd till berörda kurs skulle upphöra, statsverkets ökade kostnader för handelsundervisningsanstalter i Sundsvall genom handelsgymnasiets understödjande på förslaget sätt skulle ökas för budgetåret 1926—1927 med omkring 12,000

kronor samt från och med budgetåret 1927—1928 med omkring 22,000 kronor.

Erforderligt statsunderstöd torde tills vidare böra beredas genom särskilt extra anslag, och tillstyrker överstyrelsen för det budgetår, som närmast nu är i fråga, i enlighet med det föregående ett extra anslag för ändamålet av 15,000 kronor att utgå på de villkor och enligt de bestämmelser, som äro föreskrivna för de hittillsvarande statsunderstödda handelsgymnasierna.

Under erinran att överstyrelsen i sin underdåniga skrivelse den 31 augusti 1925 angående anslagsbehov beträffande yrkesundervisningen för budgetåret 1926—1927, punkt 2, gjort förberedande anmälan om förevarande anslagsfrågor, får överstyrelsen på grund av det anförda i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:ts föreslå riksdagen,

att till beredande av understöd åt ett handelsgymnasium i Sundsvall anvisa för budgetåret 1926—1927 ett extra anslag av 15,000 kronor att utgå på de villkor och enligt de bestämmelser, som äro föreskrivna för hittillsvarande statsunderstödda handelsgymnasier.”

Såvitt man av Kungl. Maj:ts till riksdagen avlämnade statsverksproposition kan döma, kommer skolöverstyrelsens berörda hemställan om understöd åt det sålunda ifrågasatta för Norrland avsedda handelsgymnasiet i Sundsvall icke att föranleda någon Kungl. Maj:ts framställning till innevarande års riksdag. Av såväl Sundsvalls handelsgymnasieförenings skrivelse som av kungl. skolöverstyrelsens med anledning av densamma avgivna yttrande framgår emellertid, att behovet av ett handelsgymnasium för Norrland med Sundsvall som förläggningssort gör sig starkt gällande och att genom upprättandet av det ifrågasatta handelsgymnasiet en rättvisare fördelning på landets olika deler av läroanstalter av här ifrågavarande slag skulle komma till stånd. För närvarande finnes nämligen icke i hela det vidsträckta Norrland något statsunderstött handelsgymnasium, ehuru dess näringsliv mer än väl skulle motivera ett sådant, och följden därav blir, *dels* att obemedlade eller mindre bemedlade studerande inom Norrland, med undantag av Gävleborgs län, vilka vilja ägna sig åt handel, tillfölje de dryga kostnaderna att besöka handelsläroverk utom Norrland i stor utsträckning måste avstå från den högre handelsutbildning, som ett handelsgymnasium avser att meddela, *dels* att Norrlands handel och industri i motsvarande mån måste avvara den mera kompetenta och för dess speciella krav bättre utbildade arbetskraft, som befintligheten av ett statsunderstött handelsgymnasium inom Norrlands gränser skulle bereda. Med stöd härav och på de i Sundsvalls handelsgymnasieförenings och kungl. skolöverstyrelsens härovan citerade skrivelser angivna skäl hemställes sålunda,

att riksdagen till beredande av understöd åt ett handelsgymnasium i Sundsvall måtte för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra anslag av 15,000 kronor att utgå på de villkor och enligt de bestämmelser, som äro föreskrivna för hittillsvarande statsunderstödda handelsgymnasier.

Stockholm den 18 januari 1926.

E. A. Enhörning.

Ivar Österström.

Nils Gabrielsson.

J. G. Walles.

A. O. Frändén.

J. P. Johansson.

N. J. F. Almqvist.

Evert Jonsson.

L. Tjällgren.